

## Editorial 2016/XI/2

Jana Dlouhá

### Envigogika 11 (2) – Úvodník/ Editorial

Publikováno / Published 30. 12. 2016

DOI: [10.14712/18023061.538](https://doi.org/10.14712/18023061.538)

Vážení čtenáři,

po druhé v tomto roce 2016 Vám přinášíme soubor článků o environmentální výchově a příbuzných otázkách. Texty publikované v novém čísle Envigogiky vychází z různých pohledů a přístupů svých autorů, všechny ale svědčí o potřebě určitého zánění. V hlubším, zaujatějším pohledu se teprve ukazují nečekané souvislosti, otevírají nové možnosti. Vidíme zde, že environmentální výchova může být čistou vodou proudící v korytech suchopárných didaktických teorií; a každá rutina jí naopak škodí. Je potřeba se umět čerstvě dívat, hodnotit, a také nově spatřené bránit před nároky všední každodennosti, která uspává naši ostražitost. Bez soustavné obnovy a konfrontace našeho pohledu se skutečností, či s pohledy odlišnými, lze snadno podlehnout manipulaci a různým typům ideologie, které ohrožují přirozený svět člověka i jeho lidské určení.

Co otevírá tyto nové pohledy v tomto čísle; kdo zde přináší argumenty na podporu přístupů, jež jsou asi nějakým omylem pokládány za alternativní? [Monika Janáková se věnuje konceptu permakultury](#) a zkoumá jej ve vztahu k etablovaným teoriím environmentální výchovy. Její přehledová studie, vycházející z četných domácích i zahraničních zdrojů, vymezuje tento koncept spíše jako nástroj pro praxi, který může sloužit například k lepšímu využití zahrad ve výuce. Autorka dochází k závěru, že tento (permakulturní) úhel pohledu by ale mohl být užitečný i jinde, třeba pro podporu místně zakotveného nebo zkušenostního učení. To by právě mohl odhalit teoretický výzkum, který v této oblasti prozatím chybí.

Kromě potřeby teorií, které by mimo jiné osvětlovaly souvislost mezi předmětem (obsahem) učení a použitými metodami, je také nutné se zabývat výsledky takového působení. Jak rozvíjet vztah k přírodě a vědět, že zvolené postupy byly účinné? Tuto otázku si klade [Silvie Svobodová a Roman Kroufek, kteří se věnují třem aspektům environmentální gramotnosti](#): *proenvironmentálním postojům, odhodlání k environmentálnímu jednání a reálnému environmentálně odpovědnému chování* v běžných životních situacích. Exaktními metodami zjišťují vzájemný vztah mezi těmito složkami a sledují působení dalších faktorů, například pohlaví a věku. Dochází k zajímavým závěrům především ohledně *vůle aktivně jednat ve prospěch životního prostředí*. Podobným směrem se ubírá [Jan Činčera a Jakub Holec – analýzou více než 70 studií dokládají obecné přínosy terénních programů formálního vzdělávání](#), a zkoumají také jejich dopad na žákovské znalosti, postoje, dovednosti, přesvědčení a chování. Vidíme tak, že terénní výuka je přínosná, u nás však není příliš rozšířená především kvůli předsudkům ze strany učitelů a vedení školy. To by mohlo překonat propojení výuky v učebně a v terénu, tzv. „rozmazaný“ přístup, který autoři doporučují. Možnostem vzdělávacích pobytů v přírodě se věnuje také článek [Centra environmentálního vzdělávání z pohledu učitelů Jana Činčery a Filipa Havlíčka](#), který ukazuje důvody pro volbu služeb těchto Center ze strany učitelů. Učitelé obecně považují úroveň nabízených programů za velmi kvalitní; do spektra poptávaných služeb spadají především krátké programy, které si učitelé vybírají na základě dobré zkušenosti, ceny a vzdálenosti. Nakonec, v anglickém textu tohoto čísla, píše [Michal Frainšic, Ivana Turčová a Andrew John Martin o českých letních táborech](#),

kteře u nás mj dlouholetou tradici a mohly by inspirovat i programy zahranin. Fenomén letních táborů je unikátní pedevm z hlediska podmínek pipravu tábora a organizace jeho programu, kter zařazuje turistiku, hry a aktivity v piřod. Zsadn roli zde hrají kvalifikovan, zkuen a vnitřn motivovan vedou, kteří pracují dobrovoln a v jednoduchých podmínkách obvykle připravují jeden dvou- ař třítýdenní tábor celý rok. Odměnou jim je vdom, že pobyt a pohyb venku pomáhá dětem si vytvářet kladn vztah k piřod.

V inspirativním textu se [Valerián Franc zamřl nad předpoklady k učitelskému povolání v oboru biologie](#): na základě svých dlouholetých zkušeností se domřl, že nkterm adeptům ani jejich znalosti nepomohou překonávat odpor k nkterm živočichům a „nečistému“ piřodnmu prostřed obecn. Protože pak nedokz se svými řaky sdílet bezvýhradnou lásku k piřod, na kter je zalořena schopnost trpliv pozorovat její děje, neměli by na uitelsk povolání nejspř vůbec aspirovat. Uzavíráme novoročním pojednáním o Pavlov kázání v Aténách – [Jiří Nečas se věnuje nejen obsahu biblického sdlen](#), ale i jeho didaktick stránce. Vidíme, že (také) zde je dležit opravdovost, nikoli kvantitativn ukazatele myřlenkovho obratu.

Přjemn ten vm za redakci Envigogiky přeje

Jana a Jirka Dlouz